

နယူယိုးကီစီအ(၁၁)တင်ဒီသဒါကရူသုတ်တဖန်လၢတၢ်ကဟုကညီအဖီလၢ
လၢပုၤကိဖိကီးဂၤဒဲးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤအပူၤ

- ၁ ကလုာ်
- ၂ အလွဲာ်
- ၃ အယၢ
- ၄ ပုၤကလုာ်အထူအထံး/ကလုာ်န့ၣ်
- ၅ တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ
- ၆ တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါအလုာ်အလၢာ်
- ၇ ပုၤလၢတသ့တဘၣ်
- ၈ မုၢ်ကဖဲဒဲးခွါကဖဲဒဲးအတၢ်မုၢ်ဖံးမုၢ်ညၣ်
- ၉ မုၢ်ခွါ
- ၁၀ မုၢ်ခွါအတၢ်ကဟုကညီမ့တမ့ၢ်တၢ်ဟံးမဲာ်ဟံးနါ
- ၁၁ ဝိာ်မုၢ်ဝိာ်ခွါ

DASA အတၢ်ထံာ်ဖိ: “ကိဖိနီတဂၤတဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်တူၢ်ဖှိၣ်သးလၢတၢ်မၤတံာ်တၢ်ကတိၤအ့ၣ်နီဖျါပုၤတၢ်မၤဖိသ့ၣ်တဖန် (မ့တမ့ၢ်)ကိဖိသ့ၣ်တဖန်လၢကိအဟီၣ်ကဝိၤအတၢ်လီၢ်အပူၤအယိ(မ့တမ့ၢ်)လၢကိအတၢ်မၤလၢအလီၤဘၣ်အီၤအယိ;(မ့တမ့ၢ်)ဘၣ်ဒီးကိဖိတဂၤဂ့ၤတဂၤဂ့ၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဟံးဖးနီၤဖးဒဲးအီၤလၢအသန့ၤထီၣ်အသးလၢပုၤတဂၤနီၢ်နီၢ်(မ့တမ့ၢ်)အတၢ်ထံာ်: ကလုာ်, အလွဲာ်, အယၢ, ပုၤကလုာ်အထူအထံး,ကလုာ်န့ၣ်, တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ, တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါအလုာ်အလၢာ်, ပုၤလၢတသ့တဘၣ်, ဝိာ်မုၢ်, မုၢ်ခွါ, မုၢ်ခွါ(ပုၤယုာ်ဒီးမုၢ်ခွါအတၢ်ကဟုကညီ(မ့တမ့ၢ်)တၢ်ဟံးမဲာ်ဟံးနါ), (မ့တမ့ၢ်)တၢ်မုၢ်ဖံးမုၢ်ညၣ်ခီဖျါကိပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖန်(မ့တမ့ၢ်)ကိဖိသ့ၣ်တဖန်လၢကိအဟီၣ်ကဝိၤအတၢ်လီၢ်အပူၤ(မ့တမ့ၢ်)ကိတၢ်မၤလၢအလီၤဘၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ.”(တၢ်နီၤဖး၁၂, တၢ်မၤလီၤ၁လၢနယူယိုးကီစီအ(၁၁)တၢ်ကဟုကညီလၢကိဖိသ့ၣ်တဖန်ကီးဂၤဒဲးအတၢ်ဟူးဂၤအဂီၢ် ,နယူယိုးကီစီအ(၁၁)တၢ်ကဟုကညီကူၣ်ဘၣ်ကူၣ် သ့တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်မၤလီၤ၂ , နးကဲထီၣ်သးဖဲလၢယူၤလံၤ၁သီ,၂၀၁၂န့ၣ်လီၤ .

တၢ်ဟံးဖျါထီၣ်တၢ်အခီပညီ

တၢ်ကတိၤပျံၤကတိၤဖုး၁: ညီနီၢ်, တၢ်မၤသဘၣ်သဘၣ်ပိာ်ထွဲထီၣ်တၢ်ဟံးသ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ:

- ✓ တၢ်တဘၣ်လီၢ်အသဟီၣ်
- ✓ တၢ်ဟံးလီၤသးလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိ
- ✓ တၢ်မၤဝံၤမၤက့ၤတၢ်

¹ <http://www.p12.nysed.gov/dignityact/>

တၢ်မၤအံၤန့ၣ်မၤတံၢ်တၢ်တၢ် ၵ: တအိၣ်ဒီးတၢ်ပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်လီၤသးလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်, အလဲၤသးဘျၢဘျၢတဘျီယီၤဆူ တၢ်ပနီၣ်လၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးတၢ်နီၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်မၤဝံၤမၤက့ၤသးသ့ၣ်တဖၣ်.

² <https://www2.ed.gov/about/offices/list/ocr/letters/colleague-201010.pdf>

တၢ်ကွၢ်တလီၤပှၤ ၵ: ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ပှၤကညီၣ်ကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအတြီၤတၢ်ဒီးအသမၤတၢ်ဒ်အံၤန့ၣ်လၢအသန့ၣ်ထီၣ်သးလၢ အမ့ၢ်တၢ်နီၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါလၢအိၣ်ဒီးအကဟုၣ်ကညီၣ်.

³ <http://www.p12.nysed.gov>

တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်လၢတၢ်ကမၤဝဲအီၤမ့ၢ်တမ့ၢ်ပှၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဂၤ: ပှၤတဂၤလၢအမ့ၢ်ပှၤဟံၣ်လီၤသးလၢအဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒီးအီၤခိဖျိတၢ်ကတိၤ ပျံၤကတိၤဖုးမ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်မၤတံၢ်တၢ်မၤအန့ၣ်, မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ကွၢ်တလီၤပှၤ.

တၢ်ကတိၤပျံၤကတိၤဖုးမ့ၢ်တမ့ၢ်မၤအတၢ် : ပှၤတဂၤမ့ၢ်တမ့ၢ်ပှၤတကရူၢ်လၢအဟံၣ်လီၤဝဲယဲၤသးနီၣ်နီၣ်ဒီးမၤတံၢ်တၢ်မၤအန့ၣ်တၢ်ခဲအံၤခဲအံၤ, ကတိၤပျံၤကတိၤဖုးမ့ၢ်တမ့ၢ်ကွၢ်မဲၣ်ပှၤတဂၤန့ၣ်ဒီးသန့ၣ်ထီၣ်သးလၢတၢ်အိၣ်ဟံၣ်စၢၤလၢပှၤတဂၤမ့ၢ်တမ့ၢ်ကရူၢ်န့ၣ်အသးကံၢ်ပှၤ.

ပီၢ်ရီၤမ့ၢ်တမ့ၢ်ပှၤတြီၤဆၢတၢ်: ပှၤတဂၤလၢအမၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်ကတိၤပျံၤကတိၤဖုးအပနီၣ်,တၢ်မၤတံၢ်တၢ်မၤအန့ၣ်ဒီး တၢ်ကွၢ်တလီၤခိဖျိတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်,ဆၢထၢၣ်လၢတၢ်ပနီၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ယုၣ်ကွၢ်န့ၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢကွၢ်သရၣ်တဂၤအအိၣ်,ကွၢ်ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါမ့ၢ်တမ့ၢ်လၢကွၢ်အဂၤပှၤ မၤစၢၤတၢ်ဖိအအိၣ်.

တၢ်ကတိၤပျံၤကတိၤဖုးလၢလီၤတဲစိမ့ၢ်တမ့ၢ်အီၤလဲ: တၢ်သူအုၣ်ထၢၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ရူၣ်လိၣ်မုၢ်လိၣ်သးလၢအီၤလဲပှၤသ့ၣ်တဖၣ်,တၢ်ကွၢ်ဆၢလိၣ်သး မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါလိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဒိကန့ၣ်တၢ်လီၤတၢ်ဝုၤလၢအရူၣ်လီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်,တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအကမၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ် နီၤလီၤတၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအမၤဟးဂီၤပှၤတဂၤအသးသ့ၣ်လၢကပီၤဒီးတၢ်မၤဟးဂီၤပှၤတဂၤတၢ်သူၣ်ဟူးသးဂၤဒီးတၢ်ရူၣ်လိၣ်မုၢ်လိၣ်.

ကွၢ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤ: တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးကွၢ်အတၢ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်ဝးဝးလၢဒုးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်မၤလိ, ကတံၢ်ကတိၤန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်ဝးဝးအတၢ်ပူၤဖျဲးလီၤဒီးကတံၢ်ကတိၤန့ၣ်ခိၣ်ယၢၤလၢအဂ့ၢ်လၢပှၤကွၢ်ဖိကိးဂၤဒီးအဂီၢ်, ကွၢ်သရၣ်ဒီးပှၤမၤစၢၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်.

ပှၤကွၢ်တၢ်: ပှၤတဂၤလၢအထံၣ်တၢ်ကတိၤပျံၤကတိၤဖုးတၢ်, တၢ်မၤတံၢ်တၢ်မၤအန့ၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်မဲၣ်တၢ်.

ပီၢ်ရီၤ: ပှၤတဂၤလၢအမၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်ကတိၤပျံၤကတိၤဖုးအပနီၣ်,တၢ်မၤတံၢ်တၢ်မၤအန့ၣ်ဒီး တၢ်ကွၢ်မဲၣ်ခိဖျိတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်,ဆၢထၢၣ်လၢတၢ်ပနီၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ယုၣ်ကွၢ်န့ၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢကွၢ်သရၣ်တဂၤအအိၣ်,ကွၢ်ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါမ့ၢ်တမ့ၢ်လၢကွၢ်အဂၤပှၤမၤ စၢၤတၢ်ဖိအအိၣ်.

တၢ်ကူၣ်တၢ်ဖးသ့ၣ်တဖၣ်

1. Stopbullying.gov
2. SAMHSA (Know Bullying App)

3. Center for Disease Control and Prevention (CDC)
4. Nobullying.com
5. Stopbullyingnowfoundation.org
6. Stompoutbullying.org
7. Teaching Tolerance
8. Pacer's National Bullying Prevention <http://www.pacer.org/bullying/>